

TELEPÜLÉSI

Értéktár

LUKÁCSHÁZA

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Aradi vértanúk kopjafája

A kopjafa 4 méter magas tölgyfa oszlop, felső részén a négy világtáj felé mutató Kossuth címerrel. Alatta a 13 aradi vértanú és gróf Batthány Lajos faragott fejportréja látható. Az emlékművet 1999. október 3-án a lukácsházi Művelődési Otthon jubileumi emlékparkjában az Aradi vértanúk kivégzésének 150. évfordulója alkalmából avatták fel. Az emlékművet Marosits József szobrász és grafikus művész faragta ki. (hrs.:289)

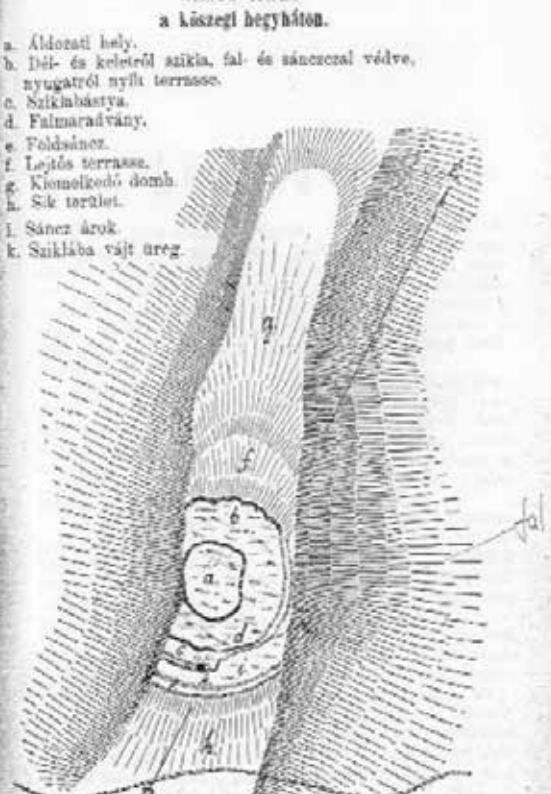
MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Lukácsháza Biotájház

Felső-őrvidék keleti szélén, Lukácsházán, a szőlőhegy lábánál, a Gyöngyös-patak partján épült Tájház. A Biotájház maga a falu élete, múltja és jövője, az egyszerű, boldog, teljes élet képe. Kézművesség, biodinamikus gazdálkodási mód, Holdnaptár alkalmazása, paraszti gasztronómia, tájhű gazdálkodás mind megtalálható itt. De mellette az épített, emberi környezetet bemutató, a hagyományokat felélesztő és annak értékeit közkinccsá tevő, a múltra támaszkodó vidéki élet bemutatása. Megtalálhatóak itt az égbeszökő hegyek, azok sűrű erdői, a lankás dombok, a patak parti síkok üde vegetációja és a szántók termékeny rögei is. Az épület külső felépítése, arca is felkelti mindenki érdeklődését. Otthonos, önmagában zárt, mégis nyitott a tájba és az élethez illeszkedő építmény ez a hegyek lábánál. Egy élő organizmus, ahol a kiállított múltnak értékeiben gyönyörködhetünk. A Tájház legfőbb célja, hogy mindenki számára mindenkor elérhető legyen, így segít bepillantani a történelmi mindennapokba, az igazi falu életébe. Lehetőséget nyújt az érdeklődők számára nem csak a hétköznapi élet betekintésébe, hanem a falu főbb ünnepeinek megtartására, mint például a Luca nap, a Húsvétolás, vagy a Szent György napi állatkihajtás és számba vevés. (hrs.:0183/2)

Süttörön, Sopron megyében született 1818. december 28-án. Gimnáziumi tanulmányait Sopronban, további tanulmányait Bécsben végezte. Vízépítő mérnöki diplomát szerzett.

Az 1848-as szabadságharcban a mérnökkari osztályon szolgált a szabadság ügyét, Görgeyt a világosi fegyverletételig követte. Sokáig bujdosott Törökországban. Hazaszökve egy ideig Somogyban élt, mint okleveles mérnök dolgozott. Különösen a Balaton fölmérésénél szerzett el nem múló érdemeket.

1858-ban telepedett le Lukácsházán az Esterházy-herceg birtokain. Lukácsházáról több levelet írt a fővárosi napilapokba és vidéki közlönyökbe, melyek társadalmi és történelmi témákkal foglalkoztak.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Bubics Ede munkássága

Tanulmányt írt pl. a Velem-Szent-Vidi kápolnából származó terracotta eredetéről, a Kőszegi Ó-ház kelta eredetéről. Ennek keretében hosszabb régészeti ásatást is végzett az Ó-ház környékén. A területről egy fontos vázrajzot is készített.

Mint hercegszéki alkalmazott, el tudta érni, hogy a lukácsházi hercegségi kocsmá területét a község megkaphassa iskola és tanítói lakás céljaira. Elmúlhatatlan érdemei vannak a Lukácsházi Községi Népiskola megszervezésében, amely a felekezeti népiskolák mellett községi népiskolaként első volt a megyében.

1884. november 23-án Lukácsházán halt meg, és itt temették el a Kossuth utcai temetőben. A temetési szertartást öccse, Bubics Zsigmond kassai püspök végezte.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

dr. Tolnay Sándor mellszobra

A szobor avató ünnepsége 1998. október 16-án a lukácsházi Művelődési Otthon jubileumi emlékparkjában volt. Az emlékmű Tolnay Sándort, a falu szülöttjét ábrázolja. Az Állatorvos Tudományi Egyetem parkjában 1937-ben emeltek neki szobrot. A gyöngyösfalui általános iskola is felvette a nevét. (hrsz.:289)

Tudós, író, akadémikus. A Vas megyei Nagycsömötén született 1748. szeptember 8-án, szülei Tolnay László és Török Mária. Abból a Tolnay családból származott, amely 1643-ban kapott nemességet II. Ferdinándtól. A család tagjai között volt országgyűlési követ, sárospataki tanár, Rákóczi táborigazgató, tudós, író, kincstári tanácsos és egyéb jeles személyiség. Tanulmányait a kőszegi gimnáziumban kezdte, Trencsénben, majd a Bécsi Orvosi Tudományegyetemen folytatta.

A XVII. század második felében az embereket pusztító járványok mellett éhínség tizedelte. Az emberek nyomorát az állatállomány tömeges pusztulása csak tetézte. Ezért rendelte el II. József 1782. szeptember 14-én a Pesti Tudományegyetem karához csatolandó

Állatgyógyintézet létesítését. Vezetőjévé 1784-ben Tolnay Sándor orvosjelöltet nevezték ki, akit a Bécsi Állatorvosi Iskolára küldtek Wohlstein professzor mellé. Hazatérve megalapítja a Magyar Állatorvosi Akadémiát. 1787. február 15-én megtartotta tanszékfoglaló előadását, melynek címe: Az állatorvoslás szükségessége és haszna, különösen Magyarországon. Az állatorvosi stúdiumot két évesnek javasolta. Tervet dolgozott ki az előadások rendjére, az állatkórház berendezésére és személyzetére. Ő maga állatbonctant tanított. Munkásságában következetesen két alapelvet tartott szem előtt: a járványok megfékezése mellett a megelőzést; a szorosan vett állatorvoslás alapjának az egészséges környezetet és takarmányt tartotta. Jelentős szakirodalmi tevékenységet folytatott. Több művet fordított

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

dr. Tolnay Sándor munkássága

magyarra, saját műveket is írt: Utasítás a marhavészről, Felvilágosító könyv az állatorvoslásról, a dögvészről, Art. Veterinariae Compendium pathologicum. Megalapozója volt a klinikai állatorvostudománynak, a patológiának és az állathigiénának. Budapesten halt meg 1818. április 25-én. Sem síremlék, sem fénykép nem maradt róla. A Budapesti Állatorvosi Tudományegyetem Állatorvosi Kara 1937-ben emelt emlékművet tiszteletére, mely az egyetem parkjában áll. Nevét a hálás szülőföldje örökölte meg. A Gyöngyösfalusi Általános Iskola Tolnay Sándor nevét vette fel. Szombathelyen (Herény) utcát neveztek el róla. Szülőhelyén, Nagycsömötén, a mai Lukácsházán is utca viseli nevét. A Földművelésügyi Minisztériumban Tolnay Sándor-díjat alapítottak, mellyel a kiemelkedő állatorvosi tevékenységet, kutatást díjazták.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Fakereszt a Szt. Antal kápolna mellett

1950-ig a 87-es főút mellett állt, népi ihletésű remekmű. A festett fémlémezen Jézussal, lábainál Veronika alakja látható. A kereszt felett kovácsoltvas barokk égbolt, népi motívumokkal. A hármas ívelésű égboltot ábrázoló lemez peremén, az ég kárpitján domborműves kialakítással csillagok díszlenek. Az égbolt két vége szoknyás megoldással fejeződik be. A kárpit csúcsán egy nagy fekete felhő villámmal a nagypénteki történetet ábrázolja. A hármas ívelésű égboltot öt nagyméretű, tizenkét kisméretű margaréta és nyolc piros tulipán díszíti. A virágos díszítő sort a két végén egy-egy nap motívum zárja le. (hrs.:117)

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

A Gyöngyös patak lukácsházi szakasza

A Gyöngyös völgyének kialakulása a jégkorszak utáni időkre nyúlik vissza. Az ország egyik ismert pisztrángos patakja. A Gyöngyös-patak ma is többször rakoncátlankodik és ki-lép a medréből. Tengerré változtatja a Gyöngyös-síkságot, mint azt 1965-ben is tette. A Csömötei- domb és a Kazár-patak törmelékhatáta között terül el a Gyöngyös síksága nyers öntéstalajjal, melyet az Ősgyöngyös töltött fel. A Gyöngyös síkságán Lukácsházánál éri el a Doroszlói-patak a Gyöngyöst és ömlik bele, magával hozva a Szerdahelyi-és a Pogányi-patakok vizét. (hrsz.: 50/2)

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Kiscsömötei harangtorony

1867-ben épült műemlék, klasszicizáló. A falu lakossága építette, a gazdaközösség tulajdonát képezte. Ez a harangtorony téglából és kőből épült. Az épületben egy oltárt helyeztek el. Jelenleg két feszület látható az oltáron, amelyek 1949-ben az államosítás során kerültek ide. Az egyik Lukácsházi Községi Népiskolából, a másik a Nemescsói Római Katolikus Elemi Népiskolából. (hrsz.:218)

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Kocsányos tölgyfa

Quercus robur (bükkfafélék családjába tartozó fa) Európa nagy részének uralkodó tölgyfaja, hegyvidéken 400-800 méter magasságban él. Zárt állományban 45 métert is elérő egyenes törzsű, keskeny koronájú fa. Kérge mélyen barázdált, sötét színű. A levelek rövid nyelűek, szinte ülők. A levéllemez tagolt, a levél széle ép. Április-májusban virágzik. Termése kupacsban fejlődő makk, melyek hosszú nyél végén nőnek. Ez a nyél a kocsány: erről kapta a faj a nevét. A lehullott makk sok erdőlakó gerinces faj fő tápláléka, régen a sertésekkel etették (makkoltatás), olaja nem szárad. Gubacsából vas hozzáadásával tintát készítettek. Fája sötétbarna, kemény, szép rajzolatú, kérgében sok a cseranyag. Fiatal ágainak kérgét gyógyászati célokra használják. Hasmenés, emésztés elősegítésére, bőrgyulladások ellen alkalmazzák.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Lukácsháza Kossuth u. fa harangláb

A lukácsházi falurészen a Kossuth Lajos utca 31. számú ház előtt állt egy hatszögletű fából készült harangláb. Harangjából az első világháborúban ágyút öntöttek. Helyette 1923-ban új harangot vásároltak. A haranglábban harangoztak 1939-ig. Közben elkészült a Szent Antal kápolna, és a lebontott harangláb harangját a kápolnába vitték át. 2008-ban a Gyöngyös-patak mellé építették újjá. Makettje az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkban is látható.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Kovátsits Károly lukácsházi munkássága

Akadémikus, író, kutató, hercegi gazdasági tanácsos. Mezőgazdasági Akadémiát végzett Magyaróvárott. Mezőgazdasági kutató tevékenysége során úttörő munkát végez a korszerű takarmány konzerválás terén. Ő alkalmazza először a siló hidegerjesztési konzerválását, már lukácsházi magángazdaságokban is. E téren felbecsülhetetlen érdemeket szerzett. Lukácsházán halt meg 1929. október 17-én.

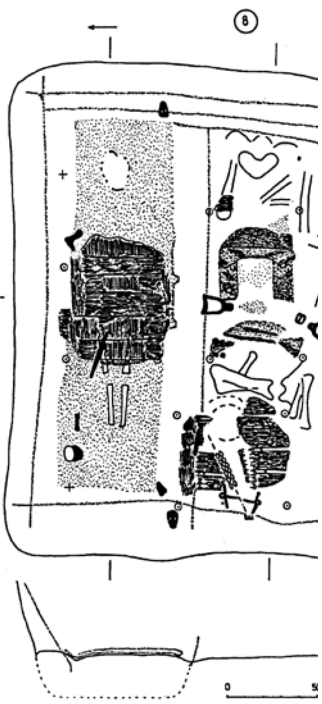
MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Kőkereszt a csömötei szőlőhegy lábánál

A Nagycsömötei szőlőhegyen a hegypince alatt volt található a hegykút, amit már betemettek. E mellé állította a hegyközség a kőkeresztet 1936-ban, mely állítólag a Kálmán-fivérek ajándéka. (hrsz.:0157/3)

A Szombathely és Kőszeg között elterülő Lukácsháza község területének nyugati határában, a régi szőlőhegyek északi végén lévő Hegyalja dűlőben homokbányászás közben 1969-ben egy avar kori temető sírjára akadtak. 1984 tavaszán a nyitott bányagödör szélén egy avar kori edényt találtak, majd 1986-ig összesen 18 temetkezés feltárása történt meg. A későbbiekben a homokkitermelés veszélyeztette a temető további kutatómunkáit. 1999-ben folytatták a temető részletmentő feltárását, amit a község önkormányzata támogattott. Az utolsó sírok feltárására és a terület eredeti állapotának helyreállítására 2000. év tavaszán került sor, összesen 92 sírral zárult a feltárható temetkezések száma. A hajdani avar temető egy ma fűvel benőtt, művelésen kívül álló, enyhe lejtésű, keleti domboldalon terül el. A temető talaja igen kötött, sárgás színű agyag, amely az eltemetettek csontjait szinte teljesen elemésztette, az egykori koporsók és sírbéli faépítmények nyomait viszont kiválóan megőrizte. Ezek vékony szürke földcsíkok és földsávok formájában maradtak fenn. 1985-ben a lukácsházi homokbánya mellett, késő avar kori temető feltárásának második évadjában egy, a lovával eltemetett gazdag harcos sírjára találtak. A kelet-nyugati

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Lukácsháza avar kori lovas sír

irányban tájolt sírgödörben, deszkából ácsolt kénoszlatú kamrában egy felnőtt férfi, ennek bal oldala mellett pedig lóva nyugodott, vele ellentétes tájolásban, tehát nyugat-keleti irányban. Mind az emberi, mind a ló csontjai igen rossz megtartásúak voltak, inkább csak nyomokban voltak fellelhetőek. Az eltemetett férfi, életében az avar nemesi réteghez tartozott és hivatásos katonaként fegyverforgatással foglalkozhatott. Neki és társainak feladata lehetett itt a Gyöngyös völgyében, a Kőszegi-hegység táján a szállás-terület nyugati határainak őrzése, és az antik Borostyánkő úton folyó közlekedés és kereskedelem ellenőrzése. A sírban fekvő férfi olyan valaki lehetett, aki rangjának megfelelően aranyozott fegyverövet viselhetett és lovának szerszámzatán is meg-meg csillant az aranyozás. Nyilván tehetős volt, aki ura volt vagyonának, jószágainak. Halálában is kijárt számára az őt megillető előkelő, sírkamrás lovastemetkezés. Több, mint 12 évszázadig pihent sírjában. Vas megyében ez az első régészeti ásatáson előkerült lovas sír. Közeliéből 18 szegényes avar sír került elő.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Lukácsháza csömötei szőlőhegy

A községtől nyugatra - a belterülettől 1 kilométerre - húzódó 278 méter tengerszint feletti magasságú „hegyet” szőlőskertek, gyümölcsösök borítják. A nép már régóta Csömötei-hegynek nevezi. Először a XIV-XV. században találkoztunk olyan írásos nyomokkal, melyek arról szólnak, hogy a csömötei nemesek nagy kiterjedésű szőlőkkel rendelkeztek. 1624-es oklevelek 11 szőlőtulajdonost említenek név szerint. Jelenleg több mint 53 hektár területen több száz szőlőtermő kis parcella és mintegy 170 prэшáz található. Itt a szőlők, kaszálók, veteményesek, gyümölcsösök, borospincék váltogatják egymást kedvesen, hangulatosan. A borospincék körül virágok, virágágyak is fokozzák a táj hangulatát. Egyszóval szép, pihentető és hangulatos a Csömötei-hegy.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Lukácsháza csömötei szőlőhegyi hegypince és kilátó

A pincék régen csak fából készültek (szelídgesztenye vagy tölgy). A pincék fala boronafalas megoldású, a tetőt zsúppal fedték. Ezek a pincék kiválóan alkalmasak voltak a bor tárolására, mert mind a két építőanyag jó hőszigetelő, és így a pincének szinte állandó hőmérsékletet biztosítottak. Ma már sajnos kevés látható belőlük. Az 1700-as években volt szokás, hogy az addig fából készült lakóházakat lebontották, hogy helyettük vályogtéglából épült zsúppal fedett házakat építsenek. A lebontott boronafalú házak anyagát (gesztenye- vagy tölgygerendák) kihozták a hegyre, és belőlük borospincéket építettek. Jól megfigyelhető ezeken a pincéken, hogy a faanyaguk valahol egyszer már be volt építve, régi csapok nyomai, toldások láthatók. Ezekben a pincékben tölgyfákból faragott faprészeket helyeztek el. A kilátót 2010-ben avatták fel. 12 méter magas, fából készült kilátótorony, mely Kőszeghegyalja és Kőszeg irányába vezető túraútvonalak mentén fekszik. Szép kilátás nyílik a Gyöngyös-patak mentén elterülő medencére és az itt található településekre. Valamint szép időben a Sághegy, Somló, Kabhegy és a Balatonfevidéki hegyek is láthatók.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Lukácsházi törpe vízi erőmű

1940-ig malom volt, az 50-es években állították át vízi erőművé. (hrs.:48/1)

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Mária kőkereszt Lukácsházán a 87-es főút mellett

1950-ben állították, egy korábbi fán elhelyezett Mária-kép helyén. A 87-es főút mellett, a Kiscsömöte utca betorkollásával szemben áll egy rovátkázott oszlopon a Madonna szobor. A szobrot szép kovácsoltvas kerítés veszi körbe. Az idősebb emberek elbeszélése szerint egy vadgesztenye állt a helyén, melynél egy baleset történt az 1800-as évek elején. (hrsz.:139)

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Milleneumi emlékmű

Kő Pál lukácsházi emlékparkban, sudár fenyők alatt álló szobra művészettörténeti jelentőségűvé emelkedett azáltal, hogy előképe, kis változata a gellérthegyi sziklatemplom előtt 2001-ben avatott Szent István-emlékműnek. A művész nyilatkozata szerint más Vas megyei vonatkozása is van alkotásának. Nevezetesen, a „templomépítő és törvényhozó” István egyetlen fiához, Imre herceghez hitről intézett intelmeire emlékeztet a csempeszkopácsi templom plasztikus modelljével. (hrsz.:289)

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Pincés Kemencés Nap Térségi böllerverseny

Lukácsháza község jelmondata: Hagomány és Innováció, melyhez híven 2013 és 2014 évben Leader pályázatok segítségével megkezdte a Lukácsházi Pincés Kemencés fejlesztéseit és rendezvény-naptárának kialakítását a Csömötei szőlőhegyen. Az egymásra épülő pályázatokkal a Lukácsházi Borbarát Hölgyek Egyesülete, a Szőlőhegyi gazdák és az Önkormányzat együttes munkájának eredményeképpen 18 egyforma kemence épült meg, információs táblával, egységes edény és pohárkészlettel, grillsütővel és kerti kiülővel, eszközökkel. Két kemencével rendelkező gazda is csatlakozott a projekthez így összességében 20 Pincés Kemencés helyszín került kialakításra. A programok kistérségi szintű vonzáskörzettel rendelkeztek, melyekre az Írottó Natúrpark és a Lukácsházi Közös Hivatalhoz tartozó társközségek vettek részt.

A Pincés Kemencés Nap Térségi böllerverseny 2015 évben tovább bővült megyei és a testvértelepülés (a székely Hargita megyei Csíksomlyó) révén nemzetközi rendezvénné.

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Szombathelyi utcai szoknyás fa harangláb

Nagycsömötén, a mai Nagycsömöte u. 85. számú ház előtt állt 1940-ig ez a négyzet alakú szoknyás harangláb, mely 87-es főút és a vasút közötti területen épült újjá 2008-ban. (hrsz.:429/4)

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Szt. Antal kápolna Lukácsháza

A lukácsházi Szent Antal kápolnát 1939-ben szentelték fel. Pádúai Szent Antalról nevezték el, ókeresztény stílusban épült. A mennyezete fakazettás, a csillár és a tabernákulum, valamint az oltár gyertyatartói kovácsoltvasból készültek. A szentjé falait freskók díszítik, melyet 1950-ben Kolonfár János festett. Jeleneteket ábrázolnak Szent Antal életéből. A diadalíven a szentimádás jelenetei láthatóak a magyar szentekkel és a község lakóival. (hrs.:117)

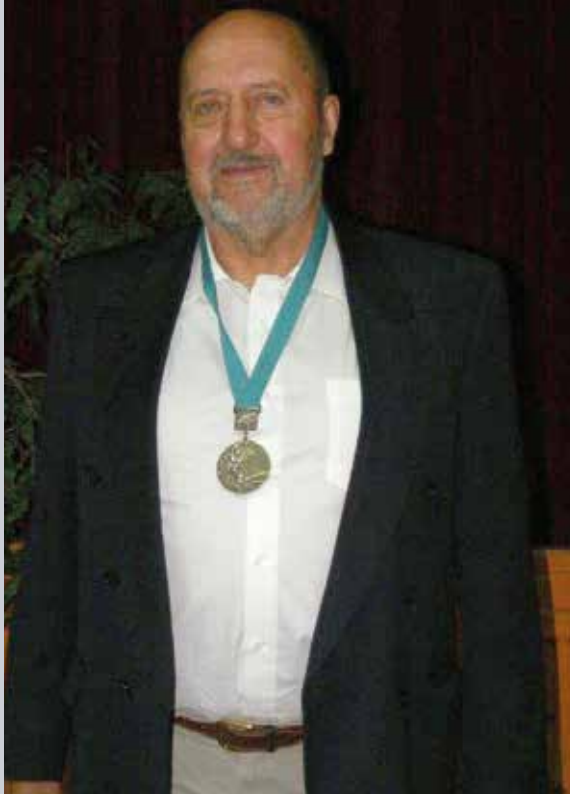
MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Szt Rókus kápolna a lukácsházi temetőben

A nagycsömötei Szent Rókus temetőkápolna a XVI. században, a pestisjárvány idején épülhetett. Építőjeként a történészek gróf Nádasdy Tamást jelölik meg. A XVI. századból megmaradt, nagyon szép kápolna ajtónyílása fölött, mely nyugatra néz, egy félköríves lezárdású szoborfülke látható. A szoborfülkében Szent Rókus szobra áll, innen kapta a kápolna a nevét. A szoborfülke felett a templom síkjából kiemelkedik a torony, rajta egy hatoldalú toronysisak. A sisak alatt félkörív záródású zsalus ablakok és órakeret díszíti a tornyot. A bejáraton belépve a két oszloppal alátámasztott orgonakarzat alatt haladunk el. A karzaton Dunántúl egyetlen megmaradt húzórendszerű fújtató orgonája látható. A templomtérben padok, zászlók. A szentélyben két csúcsíves ablak néz kelet felé. Az ablakok között egy barokk oltár látható, amely valószínű, hogy az 1860-as restauráláskor került a templomba. Az oltár feletti oltárkép Szent Rókuszt ábrázolja, ismeretlen szerző munkája. Az oltárképtől jobbra és balra Szent Vendel és Szent Sebestyén szobrai díszítik a templomot. (hrs.:0120)

MOLNÁR ZSOLT

Lukácsháza Települési
Értéktár Bizottság Elnök

Tatai Tibor sportolói tevékenysége

Gyermekkorát Pösén, Lukácsházán és Szentendrén töltötte. 16 évesen kezdett kenuzni a Budapesti Előre, illetve a BKV Előre színeiben Cs. Szabó László hatására. 1968-tól 1972-ig négyszer szerepelt a magyar válogatottban. Az 1968. évi nyári olimpiai játékokon kenu egyes 1000 méteren olimpiai bajnoki címet szerzett. 1969-ben az Európa-bajnokságon bronzérmes volt. Szintén kenu egyes 1000 méteren az 1970. évi koppenhágai világbajnokságon arany-, az 1971. évi belgrádi világbajnokságon ezüstérmes lett. A Testnevelési Főiskolán 1969-ben edzői, 1986-ban szakedzői szerzett. Visszavonulása után Olaszországban keresett állást, ám az onnan kapott ajánlatra a szakági szövetség központi pártnyomásra a tudta nélkül mást küldött ki a neki megajánlott állásra, így Tatai jobb híján a BKV Előre trénerre lett. Később Kínában lett szaktanácsadó, majd 1990-től 1995-ig a spanyol kenu válogatott edzője volt. Hazatérése után ismét a BKV Előre edzője lett. Tanítványa volt Novák Ferenc olimpiai bajnok.

Projekt – Hungarikum - 2016

Felső-Gyöngyösmenti Értéktár elkészítése és bemutatása Vas megyében
A Vas megyei Felső-Gyöngyösmente helyi értékeire alapozott tájegységi értékeinek meghatározása és közösségi hasznosítás alapjainak megeremtése

Projekt vízió | Vas megye északi területén, Szombathely és Kőszeg közti vidékies térség (Gyöngyösmente) természeti (Írottó Natúrpark), kulturális (Szent Márton templomok, Órvidéki, Hegyaljai hagyományok) értékei lehetővé teszik, hogy közössége ezekre a szilárd alapokra épített közösségfejlesztésbe fogjon. Célunk, hogy a térség mind a kilenc települése: Gencsapáti, Gyöngyösfalu, Lukácsháza, Kőszegpaty, Pusztacsó, Nemescsó, Cák, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely azonos minőségű és publikáltságú helyi értéktárral rendelkezzen. Ezek alapján a térség értéktárát, tájegység érték albumot hoznánk létre, mely kiegészítve a helyi értéktárak értékeivel közösségfejlesztési, gazdaságfejlesztési bázist képezne térségfejlesztő munkánkban.

Helyzetfeltárás | Helyi Fejlesztési Stratégiánk (HFS) alapját is a fenti gondolat adja, de jelenleg csak kettő térségi település, a Cák Pincesor gazdája, Cák település és a megye hagyományörzésében élen járó Gencsapáti Hagományörzők, illetve Önkormányzatuk rendelkezik felméréssel, igaz ők már megyei értéktáras helyi értékekkel is bírnak. A többi település csak értéktár bizottságot, illetve térségi értéktár tanácsot hozott létre, ez idáig érdemi munka nem történt körükben. A két értéktáras település, a megyei NMI szakemberei, térségi polgármesterek és az UTIRO Térségfejlesztő Egyesület, mint LEADER címbirtokos egyesület közös döntése értelmében, együttműködéses pályázatot indított, Vas megyében elsőként, a Felső-Gyöngyösmenti Tájegységi Értéktár létrehozására.

Egyesületünk, annak munkaszervezete és vezetője Bolfán Csaba 2008 óta foglalkozik térségfejlesztéssel, személyesen helyi értékörzéssel (Biotájház, Lukácsháza). Tevékenységünk ezen időszak óta számos helyi értéken alapuló rendezvény és építmény (Pincés Kemencés, Lukácsháza, Marton szállás, Horvátzsidány, Bóság napok, Bó, Büki Tájház, Bük, stb.) létrejöttéhez járult hozzá. 2016 óta egyesületünk a Vas megyei NMI partnerszervezete, mely közös tevékenységben a helyi értékek őrzésére szolgáló egyesületek és közösségi programok segítése a fő tevékenységünk.

Partnerség:

Pályázó: UTIRO Térségfejlesztő Egyesület

Szakmai partnerek: NMI Vas megyei szervezete, Vas Megyei Értéktár Bizottság

Mentor települések (elismert, dokumentált értéktárral rendelkezők): Cák, Gencsapáti

Cák településen 2015 évtől elismerten, megyei értéktárban rögzítetten, a Cák Pincesor, Vas megye Szőlőhegyeire jellemző boronafalu építészeti együttes található, mely őrzése, védelme a település egyik kiemelt feladata

Gencsapáti településen, a szintén megyei értéktáras Hagományörzők által gondozottan négy értéket is örökítenek. Szentkút és Ördögkő, Gencsapáti tánc-hagyomány, Verbunk, Gencsapáti tojásfestés hagyománya, Gencsapáti Legénycéh hagyománya tartozik hozzájuk

Tevékenységük, értékörzésük és annak tisztelete példát mutat a többi hozzájuk csatlakozni kívánó településnek. Dokumentált Helyi Értéktárat készíteni szándékozó települések, melyeket vagy önkormányzat, vagy annak civil szervezete képvisel: Gyöngyösfalu, Lukácsháza, Kőszegpaty, Nemescsó, Pusztacsó, Kőszegdoroszló, Kőszegszerdahely Ezen települések képviselő testületei már értéktár bizottságokat állítottak fel, listákat készítettek, de teljes körű, közmegegyezően nyugvó, dokumentált helyi értéktárunk még nincs.

Projekt eredménye | Együttműködésünk eredményeként Vas megye e listáján létrejött a közösségi érték megállapítás új formája, mely alkalmas a térség további kohéziójának növelésére. Munkánk végeztével elmondhatjuk, hogy a Tájegységi értéktár készítése, értéktár kiadvány kiadása segítségével falvaink erősödtek, kapcsolataik mélyültek és lakosaik jobban megismerték saját értékeiket.

Lukácsháza neve először 1412-ben bukkan fel Zsigmond király adomány levelében, melyben a Csoóiak itteni birtokát Garai Miklósnak adja. („Sessiones deserte condam Luce Lukachhaza vocitate iuxta fluv. Gwnges.”) Neve a Lukács személynévből származik és valószínűleg első birtokosára utal. Ez eredetileg a mai községnek az Östör-árokától északra elterülő része. Eredetileg a kőszegi váruralalom része, így királyi birtok, majd a Kőszegi családé volt. A család kihalása után Csoói Lukács tulajdona, aki egyúttal valószínűleg a névadója is a településnek. Fiaitól hűtlenség miatt azonban a király elvette a birtokot, így Lukácsháza 1412-ben már a Garaiaké. 1537-ben a király Kőszeg várának hős védelméért a kőszegi váruralalmat és birtokait, így Lukácsházát is Jurisics Miklósnak adta. 1686-ban a községben 5 jobbágy és egy zsellércsalád lakott. 1695-ben Eszterházi Pál herceg lett az uradalom birtokosa. Az Eszterháziak a lukácsházi majort az állandó rajtaütésekkel szemben palánkkal és vízesárokkal vették körül, melyre felvonóhidat kaput építettek. 1720-ban az összeírás szerint egy bíró és 16 jobbágycsalád élt a községben. 1767-ben a herceg itt is bevezette az urbáriumot. 1802-ben a majorban új kastélyt és gazdasági épületeket emeltek. Ekkor épült fel a hercegi malom is, melyet 1980-ban bontották le, de turbinaháza ma is áll. 1857-ben a községben 23 ház állt. A község tűzoltóegylete 1894-ben alakult. 1919-ben az uradalmat a korábbi bérlő Szolnoky Dezső vásárolta meg és 1948-ig az államosításig birtokolta. 1939-ben felépült a Szent Antal kápolna. 1949-ben magalakult a gépállomás, 1960-ban pedig a termelészövetkezet is. 1970-ben a Keripar indította meg itt új üzemét.

1910-ben Kiscsőmötének 93, Nagycsőmötének 474, Lukácsházának 222 magyar lakosa volt. Vas vármegye Kőszegi járásához tartozott.

Lukácsházát és Kiscsőmötét 1936-ban Lukácsháza néven egyesítették. Lukácsháza és Nagycsőmőte 1950-ben egyesült.